

Ders 8 50-60-жылдардагы кыргыз адабияты: поэзия

(50'li, 60'ly Yıllardaki Çağdaş Kırgız Edebiyatı: Şiir)

Kırgızistan'da 50'li yıllarda birçok bilim ve kültür birçok önemli gelişmeler yaşandı: Kırgız Devlet üniversitesi (1951), Kırgız SSC Bilimler Akademisi (1954), Frunze Teknik Enstitüsü o yıllarda kurulmuş . 1956 yılında Kırgızfilm studiyosu işe başladı. Manas destanının karma varyantı olan dört ciltli varyantı ilk defa gün ışığına çıktı.

Savaşın sonra 1954 yılında Sovyetler Birliği yazarlarının II. Kurultayı yapıldı. Kurultayda 1934 senesindeki I. Kurultay sonrasındaki Sovyet edebiyatı gözden geçirilerek gerekli değerlendirmeler yapılmış ve gelecek perspektifler belirlenmiştir. Bu arada savaşın hemen ardından 1946 yılında VKP(b) BK (Komünist Parti Merkezi Komitesi) “Zvezda”, “Leningrad” dergileri hakkında özel karar aldı. Kararda adı geçen dergilerde Sovyet sosyalist ideolojisine aykırı yazıların yer aldığı tespit edilerek gerekli organlar cezalandırılmıştır. İbret olsun diye bu meselenin ülkenin her yerinde sıkı işleme alınması talimatı verilmiştir. Yazarlar Birliğinin II.Kurultayı, Komünist Partisinin bunun gibi kararları ve talimatlarının hiçbir münakaşa etmeksizin yerine getirilmesini de karara bağlamıştır.

Kırgız edebiyatı da Sovyet edebiyatının bir dalı olarak belirlenmiş istikametine uygun şekilde gelişmeye devam etmiştir. 50'li yıllardaki Kırgız edebiyatında yıkılmış endüstriyi, ekonomiyi düze çıkarma, ziraatı en az eski haline getirme, kalkındırma, bunların hepsini halk dostluğuyla sağlamlaştırılmış beraberlik içinde yapma gibi temalar ön plana alınmıştır.

50'li yıllar nazımının en belirgin olaylarından biri birinci bölümü 1934 yılında, ikinci bölümü 1947 yılında neşredilmiş Aalı Tokombayev'in “Kanduu cıldar” romanına yasak getirilmesi (1952) olmuştur. Romana tarihî döneme (1916. yıl halk isyanı olaylarına) derin değerlendirme yapamamak, ideolojik olarak tek yönlülük göstermek gibi suçlamalar konulmuştur. İdeolojik yönden eksik bulunan ikinci bir eser Kubançbek Malikov'un “Balbay” adlı poemi idi. Balbay, XIX. yüzyılda yaşayan Kırgızların tanınmış tarihi şahsiyetlerinden biridir. Yazar Malikov, bu tarihî insana halk kahramanı olarak tek yönlü yaklaşım sergilemesiyle eleştirmiştir. Bu ve başka suçlamalarda yukarıda sözü edilen VKP (b) BK'nın “Zvezda”, “Leningrad” dergileri üzerinde alınan kararının etkili rolü olduğu tartışılmaz.

Savaş konusunu ele alan poemlerin sırasına Alıkul Osmonov'un 40'ı yılların sonunda yazılan “Ceñişbek”, “Üç ayak”, K.Malikov'un “Dostuk cana mahabat” (“Dostluk ve Aşk”),

Ümötaliyev'in "Kubat", N.Cetikaşkayeva'nın "Cangan calın" ("Yanan Ateş") gibi poemleri gösterilebilir.

Кара кийдиң
Кайран эрден айрылып
Сөгүлгөндөй бүт кайышып кабыргам
Кайрат кылчы
Кара көзүң аарчычы,
Саамайың жый,
Садагасы сабырлан!...
Ыйлабачы,
Тырмабачы,
Сулуу беттин анарын,

Кийбе,
Ташта,
Кереги жок каранын
Жыл оңолот
Кемтик толот
Жаш жетет.
Жашын тиле
Эмчектеги баланын...

Çağdaş Kırgız Edebiyatı Bibliyografisi

Kırgız Sovet Adabiyatı Tarihı (1990). Frunze.

ASANALİEV, K. (1960). Kırgız Sovet Prozasının Oçerki. Frunze.

ARTIKBAEV, K. (1982). Kırgız Sovet Adabiyatının Tarihı. Frunze:Mektep

BOGDANOVA, M. (1947). Kirgizskaya Literatura. Moskva

CİGİTOV, S. (1972). Irlar Cana Cıldar. Frunze:Kırgızstan

CİGİTOV, S. (1984). 20-Cıldardagı Kırgız Adabiyatı. Frunze:İlim

TOKOMBAEV, A. (1962). Tan Aldında.Frunze : Kırgızstan

BAYALİNOV, K. (1928). Acar. Frunze

ELEBAEV, M. (1936). Uzak Col. Frunze-Samarkand.

SIDIKBKOV, T. (1969).Çıgarmalar. 4 Tomduk. Frunze:Kırgızstan

Alıkul Osmonov. Ömürü Cana Çıgarmaları.(1958). Frunze

GAÇEV, G. (1982). Çıngız Aytmatov i Mirovaya Literatura. Frunze.

ARAGON, L. (1956). Samaya Prekrasnaya na Svete Povest O Lyubvi./ Kultura i Jizn. No 7.

AYTMATOV, Ç. (). Çıgarmalar Cıynağı. 8 Tomduk. Bişkek: Ruhaniyat.

KASIMBEKOV, T. (1971). Sıngan Kılıç. Frunze.

